

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على
رسول الله و على آله و اصحابه الى يوم الدين و
اما بعد :

زکات فطره

زکات فطر، زکاتی است که با پایان یافتن رمضان واجب می گردد و پرداخت آن بر هر مسلمانی چه کوچک و چه بزرگ، مذکر یا مؤنث فرض می شود. در حدیث متفق علیه از ابن عمر رضی الله عنهما آمده است که: * فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى الْحُرِّ وَالْعَبْدِ وَالذَّكْرِ وَالْأُنْثَى وَالصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ * «رسول خدا صلی الله علیه وسلم یک صاع از خرما یا جو را بر هر مسلمانی به عنوان زکات خاتمه رمضان واجب گردانده است».

حکمت آن :

در مورد حکمت آن در سنن ابی داود و ابن ماجه از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که گفت : * فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الْفِطْرِ طَهْرَةً لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ وَطَعْمَةً لِلْمَسَاكِينِ مَنْ آذَاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ وَمَنْ آذَاهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ * «رسول خدا صلی الله علیه وسلم زکات پایان

یافتن رمضان را فرض نمود تا وسیله پاک کننده برای روزه دار از کارهای بیهوده و یا کلام ناپسند باشد که بر زبان رانده است و هم چنین طعامی برای فقرا و مساکین باشد ، هرکس قبل از نماز عید آن را بپردازد زکاتش پذیرفته شده است و هرکس بعد از نماز عید آن را بپردازد زکاتی را پرداخته است» .

زکات فطر بر چه کسی واجب است

هر مسلمانی که بیش از مخارج یک شبانه روزش ، مالک یک صاع خوراکی رایج منطقه باشد بر او زکات فطر واجب است و زکات فطر تمام کسانی را که خرج و نفقه آن ها بر عهده اوست اعم از زن و فرزندان و خدمتکارانی که او سرپرستی اموالشان را بر عهده دارد باید در صورت توانایی بپردازد .

اما اگر در میان کسانی که نفقه آن ها را به هر مناسبتی بر عهده دارد فردی وجود داشته باشد که به خداوند مؤمن نیست یا به اسلام معتقد نباشد مانند کمونیست ها و افراد لائیک و بی دین، از پرداختن زکات فطر برای آن ها معاف است چون آن ها کافرند و زکات فطر اختصاص به مسلمانان دارد .

سلسله مباحث رمضان (۱۰)

مقدار زکات فطر

مقدار زکات فطر معادل وزن یک صاع قوت غالب است و چون قوت غالب در من اطاق مختلف متفاوت است، بنابراین هر شخص می بایست از قوت و طعام رایج خود برای هر نفر معادل یک صاع که ۲ کیلو و ۴۰۰ گرم می باشد را پرداخت نماید، که البته چون اکثر مردم برنج را جزو طعام رایج خود قرار داده اند بهتر است یک صاع از برنج بعنوان زکات فطریه بدهند.

زمان وجوب آن

فقهای امت اسلام اتفاق دارند که زکات فطر در آخر رمضان واجب می گردد، امام نووی رحمه الله در منهاج الطالبین می فرماید: با آغاز شب عید، دادن فطر واجب می گردد لذا دادن زکات فطر نوزادی که بعد از غروب شب عید متولد می شود واجب نیست؛ سنت است قبل از نماز عید پرداخت شود و به تأخیر انداختنش از روز عید حرام است ولی تعجیل در پرداخت زکات فطر از همان آغاز رمضان جایز است.

مصرف زکات فطر

زکات فطر به همان اصنافی که استحقاق زکات را دارند باید پرداخت شود چنان که آیه ۶۰ سوره توبه به آن ناطق است:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾
 «صدقات تنها به ۱. تهیدستان ۲. بینوایان ۳. متصدیان [گردآوری و پخش] آن ۴. کسانی که دلشان به دست آورده می شود (تازه مسلمان شده اند) ۵. در [راه آزادی] بردگان ۶. وامداران (بدهکاران) ۷. به مجاهدین فی سبیل الله و به ۸. در راه مانده اختصاص دارد. [این] به عنوان فریضه از جانب خداست و خدا دانای حکیم است». ولی چنان چه در فرموده رسول خدا صلی الله علیه وسلم به آن اشاره شد: *زَكَاةُ الْفِطْرِ طَهْرَةٌ لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ وَطُعْمَةٌ لِلْمَسَاكِينِ* «زکات فطر پاک کننده روزه دار از سخنان بیهوده و فحش و ناسزا است و طعامی برای مساکین می باشد». پس فقرا و مساکین شایسته ترین اصناف به پرداختن زکات فطر هستند.

مهمترین مسایل و احکام فطریه به شرح زیر بیان می گردد:

مسئله ۱: زکات فطر در سال دوم هجری واجب و مشروع شده است.

مسئله ۲: دلیل وجوب صدقه فطر، اجماع عملی مسلمانان با استناد به روایت های متعدد که دلالت بر وجوب آن دارند.

مسئله ۳: فایده و حکمت عملی پرداخت زکات فطر، طهارت و پاکیزگی روزه دار است که نقصان روزه را جبران می کند. همانند سجده سهو که نقصان نماز را جبران می کند.

مسئله ۴: فایده اجتماعی زکات فطر، تعاون و همکاری در تأمین غذای بینوایان در روز عید و رمز فراموش نکردن فقرا و نیازمندان است که به شکل عمومی و تکلیف شرعی واجب شده است.

مسئله ۵: کسی که بعد از غروب آفتاب شب عید فوت کند زکات فطرش واجب است.

مسئله ۶: نوزادی که قبل از غروب آفتاب شب عید به دنیا آید فطریه اش لازم است.

مسئله ۷: جنین در شک مادر فطریه ندارد، مگر از باب استحسان نظر به فتوای عثمان بن عفان رضی الله عنه.

مسئله ۸: نوزاد پس از غروب آفتاب شب عید، فطریه ندارد.

مسئله ۹: وقت وجوب فطریه، شب عید فطر می باشد ولیکن مانعی نیست که چند روز قبل از عید به مستحقان داده شود، البته با شرایطی که فقها بیان کرده اند.

مسئله ۱۰: زکات فطر چون زکات سرانه است، یعنی بر عموم مسلمانان (مرد، زن، پیر، جوان، بالغ، نابالغ، نوزاد، آزاد، برده، غنی، فقیر، مسکین) واجب است.

رمضان در منزل کسی زندگی می کنند با اینکه غذای سحری و افطاری نیز تناول می کنند، مگر از باب فضیلت و احسان.

مسئله ۱۷ : قوت غالب باید از دانه سالم بی عیب باشد، بنابراین برنج کرم زده و یا شکسته و خورده شده یا آرد برنج گرچه به مصرف می رسد جایز نیست.

مسئله ۱۸ : پرداخت قیمت فطریه، یعنی به جای قوت غالب، پرداخت نقد و یا جنس دیگر، در مذهب امام شافعی رحمه الله و همچنین در مذهب امام مالک و امام احمد بن حنبل رحمه الله علیهما جایز نمی باشد.

مسئله ۱۹ : اگر مؤسسه یا افرادی متعهد گردند که فطریه مردم را به طریق نقد عادلانه و کارشناسی شده جمع آوری نمایند و سپس بر اساس مقررات فقهی اقدام به خرید قوت غالب شهر نمایند و وکالت در خرید قوت و توزیع آن داشته باشند، بلامانع می باشد.

وصلی الله وسلم علی محمد و علی آله و اتباعه الی یوم الدین

منابع مورد استفاده : منهاج الطالین امام نووی رحمه الله
(مبحث زکات) و فقه السنه سید سابق (مبحث زکات)

مسئله ۱۱: فقیری از دادن زکات فطر معاف است که غذای شب و روز عید را نداشته باشد.

مسئله ۱۲ : فقیری که غذای شب و روز عید را ندارد، چنانچه با کمک های مردمی که فطریه به او می دهند، افزون بر نیاز خود را دارا شد، بر او واجب است که زکات فطر خود را ادا کند.

مسئله ۱۳: هر شخص وظیفه دارد فطریه خود و کلیه افراد تحت پوشش را که مخارج روزانه آنها به طریق شرعی بر او واجب است، بپردازد، مانند: همسر، فرزندان و.

مسئله ۱۴: اگر سرپرست خانواده ای نتواند زکات فطر تمام اعضای خانواده اش را بدهد، از مقداری که موجود است فطریه افرادی را که به ترتیب ذکر می شود، می پردازد: خودش، همسرش، کوچک ترین فرزندش، پدرش، مادرش، و سپس فرزندان بزرگ تر تا هر جا که برسد و کفایت کند، حتی اگر کمتر از یک صاع (۲ کیلو و چهارصد گرم) داشته باشد همان مقدار را به جای فطریه خودش می دهد.

مسئله ۱۵: فطریه زن مطلقه، طلاق رجعی (یک طلاقه و دو طلاقه) و یا مطلقه، طلاق بائن (سه طلاقه) که حامله باشد بر شوهر واجب است، چون نفقه ایشان در زمان عدت بر شوهر طلاق دهنده می باشد.

مسئله ۱۶: فطریه مهمانان شب و روز عید بر صاحبخانه نیست و همچنین فطریه کسانی که در طول ماه مبارک